പദ്മപുരാണമ്/ഖണ്ഡഃ 2 (ഭൂമിഖണ്ഡഃ)/അധ്യായഃ 122

വിഷ്ണുരുവാച-

കുംജലോ ധർമപക്ഷീ സ ഇത്യുക്ത്വാ താൻസുതാൻപ്രതി .

വിരരാമ മഹാപ്രാജ്ഞഃ കിംചിന്നോവാച താൻപ്രതി 1.

വടാധഃസ്ഥോ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠസ്തമുവാച മഹാശുകമ് .

കോ ഭവാന്ധർമവക്താ ഹി പക്ഷിരൂപേണ വർതതേ 2.

കിം വാ ദേവോഽഥ ഗംധർവഃ കിം വാ വിദ്യാധരോ ഭവാൻ .

കസ്യ ശാപാദിമാം പ്രാപ്തോ യോനിം കീരസ്യ പാതകീമ് 3.

കസ്മാത്തേ ഈദൃശം ജ്ഞാനം വർതതേഽതീംദ്രിയം ശുക .

സുപുണ്യസ്യ തു കസ്യാപി കസ്യ വൈ തപസഃ ഫലമ് 4.

കിം വാ ച്ഛന്നേന രൂപേണ അനേനാപി മഹാമതേ .

കസ്ത്വം സിദ്ധോഽസി ദേവോ വാ തന്മേ കഥയ കാരണമ് 5.

കുംജല ഉവാച-

ഭോഃ സിദ്ധ ത്വാമഹം ജാനേ കുലം തേ ഗോത്രമുത്തമമ് .

വിദ്യാം തപഃപ്രഭാവം ച യസ്മാദ്ഭ്രമസി മേദിനീമ് 6.

സർവം വിപ്ര പ്രവക്ഷ്യാമി സ്വാഗതം തവ സുവ്രത .

ഉപവിശ്യാസനേ പുണ്യേ ഛായാമാശ്രയശീതലാമ് 7.

അവ്യക്തപ്രഭവോ ബ്രഹ്മാ തസ്മാജ്ജജ്ഞേ പ്രജാപതിഃ .

ബ്രാഹ്മണസ്തു ഗുണൈര്യുക്തോ ഭൃഗുർബ്രഹ്മസമോ ദ്വിജഃ 8.

ഭാർഗവോ നാമ തസ്യാസീത്സർവധർമാർഥതത്വവിത് .

തസ്യാന്വയേ ഭവാന്വിപ്ര ച്യവനഃ ഖ്യാതിമാൻഭുവി 9.

നാഹം ദേവോ ന ഗംധർവോ നാഹം വിദ്യാധരഃ പുനഃ .

യോഹം വിപ്ര പ്രവക്ഷ്യാമി തന്മേ നിഗദതഃ ശൃണു 10.

കശ്യപസ്യ കുലേ ജാതഃ കശ്ചിദ്ബ്രാഹ്മണസത്തമഃ .

വേദവേദാംഗതത്ത്വജ്ഞഃ സർവകർമപ്രകാശകഃ 11.

വിദ്യാധരേതി വിഖ്യാതഃ കുലശീലഗുണൈര്യുതഃ .

രാജമാനഃ ശ്രിയാ വിപ്ര ആചാരൈസ്തപസാ തദാ 12.

സംബഭൂവുഃ സുതാസ്തസ്യ വിദ്യാധരസ്യ തേ ത്രയഃ .

വസുശർമാ നാമശർമാ ധർമശർമാ ച തേ ത്രയഃ 13.

തേഷാമഹം ധർമശർമാ കനിഷ്ഠോ ഗുണവർജിതഃ .

വസുശർമാ മമ ഭ്രാതാ വേദശാസ്ത്രാർഥകോവിദഃ 14.

ആചാരേണ സുസംപന്നോ വിദ്യാദിസുഗുണൈഃ പുനഃ .

നാമശർമാ മഹാപ്രാജ്ഞസ്തദ്വച്ചാസീദ്ഗുണാധികഃ 15.

അഹമേകോ മഹാമൂർഖഃ സംജാതഃ ശൃണു സത്തമ .

വിദ്യാനാമുത്തമം വിപ്ര ഭാവമർഥം ശുഭം കദാ 16.

ന ശൃണോമി ന വൈ യാമി ഗുരുഗേഹമനുത്തമമ് .

തതസ്തു ജനകോ മേ തു മാമേവം പരിചിംതയേത് 17.

ധർമശർമേതി പുത്രസ്യ നാമാസ്യ തു നിരർഥകമ് .

സംജാതഃ ക്ഷിതിമധ്യേ തു ന വിദ്വാന്മേ ഗുണാകരഃ 18.

ഇതി സംചിംത്യ ധർമാത്മാ മാമുവാച സുദുഃഖിതഃ .

വ്രജ പുത്ര ഗുരോർഗേഹം വിദ്യാർഥം പരിസാധയ 19.

ഏവമാകർണ്യ തത്തസ്യ പിതുർവാക്യം മയാശുഭമ് .

നാഹം താത ഗമിഷ്യാമി ഗുരോർഗേഹം സുദുഃഖദമ് 20.

യത്ര വൈ താഡനം നിത്യം ഭ്രൂഭംഗാദി ച ക്രോശനമ് .

അന്നം ന ദൃശ്യതേ തത്ര കർമണാ ശൃണുസത്തമ 21.

ദിവാരാത്രൗ ന നിദ്രാസ്തി നാസ്തി സുഖസ്യ സാധനമ് .

തസ്മാദ്ദുഃഖമയം താത ന യാസ്യേ ഗുരുമംദിരമ് 22.

വിദ്യാകാര്യം കരിഷ്യേ ന ക്രീഡാർഥമഹമുത്സുകഃ .

ഭോക്ഷ്യേ സ്വപ്സ്യേ പ്രസാദാത്തേ കരിഷ്യേ ക്രീഡനം പിതഃ 23.

ഡിംഭൈഃ സാർദ്ധം സുഖേനാപി ദിവാരാത്രമതംദ്രിതഃ .

മാമുവാച സ ധർമാത്മാ മൂഢം ജ്ഞാത്വാ സുദുഃഖിതഃ 24.

വിദ്യാധര ഉവാച-

മാ പുത്ര സാഹസം കാർഷീർവിദ്യാർഥമുദ്യമം കുരു .

വിദ്യയാ പ്രാപ്യതേ സൗഖ്യം യശഃ കീർതിസ്തഥാതുലാ 25.

ജ്ഞാനം സ്വർഗശ്ച മോക്ഷശ്ച തസ്മാദ്വിദ്യാം പ്രസാധയ .

പൂർവം സുദുഃഖമൂലാ തു പശ്ചാദ്വിദ്യാ സുഖപ്രദാ 26.

തസ്മാത്സാധയ പുത്ര ത്വം വിദ്യാം ഗുരുഗൃഹം വ്രജ .

പിതുർവാക്യമകുർവാണോ അഹമേവം ദിനദിനേ 27.

യത്രയത്ര സ്ഥിതോ നിത്യമർഥഹാനിം കരോമ്യഹമ് .

ഉപഹാസഃ കൃതോ ലോകൈർമമവിപ്ര പ്രകുത്സനമ് 28.

മമ ലജ്ജാ സമുത്പന്നാ ജീവനാശകരീ തദാ .

വിദ്യാർഥമുദ്യതോ വിപ്ര കം ഗുരും പ്രാർഥയാമ്യഹമ് 29.

ഇതി ചിംതാപരോ ജാതോ ദുഃഖശോകസമാകുലഃ .

കഥം വിദ്യാമഹം ജാനേ കഥം വിംദാമ്യഹം ഗുണാൻ 30.

കഥം മേ ജായതേ സ്വർഗഃ കഥം മോക്ഷം വ്രജാമ്യഹമ് .

ഇത്യേവം ചിംതയന്വിപ്ര വാർദ്ധക്യമഗമം പുനഃ 31.

ദേവതായതനേ ദുഃഖീ ഉപവിഷ്ടസ്ത്വഹം കദാ .

മദ്ഭാഗ്യൈഃ പ്രേരിതഃ കശ്ചിത്സിദ്ധ ഏകഃ സമാഗതഃ 32.

നിരാശ്രയോ ജിതാഹാരഃ സദാനംദസ്തു നിഃസ്പൃഹഃ .

ഏകാംതമാസ്ഥിതോ വിപ്ര യോഗയുക്തോ ജിതേംദ്രിയഃ 33.

പരബ്രഹ്മണി സംലീനോ ജ്ഞാനധ്യാനസമാധിമാൻ .

തമഹം സംശ്രിതോ വിപ്ര ജ്ഞാനരൂപം മഹാമതിമ് 34.

അഹം ശുദ്ധേന ഭാവേന ഭക്ത്യാ നമിതകംധരഃ .

നമസ്കൃത്യ മഹാത്മാനം പുരതസ്തസ്യ സംസ്ഥിതഃ 35.

ദീനരൂപോ ഹ്യഹം ജാതോ മംദഭാഗ്യസ്തഥാ പുനഃ .

തേനാഹം പൃച്ഛിതോ വിപ്ര കസ്മാദ്ഭവാൻപ്രശോചതി 36.

കേനാഭിപ്രായഭാവേന ദുഃഖമേവ ഭുനക്തി വൈ .

തേനേത്യുക്തോസ്മി വിപ്രേംദ്ര ജ്ഞാനിനാ യോഗിനാ തദാ 37.

സുമൂഢേന മയാ തസ്യ പൂർവവൃത്താംതമേവ ഹി .

തമേവം ശ്രാവിതം സർവം സർവജ്ഞത്വം കഥം വ്രജേത് 38.

ഏതദർഥം മഹാദുഃഖീ ഭവാന്മമ ഗതിഃ സദാ .

സ ചോവാച മഹാത്മാ മേ സർവം ജ്ഞാനസ്യ കാരണമ് 39.

ഇതി ശ്രീപദ്മപുരാണേ ഭൂമിഖംഡേ വേനോപാഖ്യാനേ ഗുരുതീർഥമാഹാത്മ്യേ ച്യവനചരിത്രേ ദ്വാവിംശത്യധികശതതമോഽധ്യായഃ 122.
